

სკოპინგის დასკვნა N65

დაგეგმილი საქმიანობის დასახელება: მდინარე ნოწარულაზე 5.8 მგვტ დადგმული სიმძლავრის „ნოწარულა 2“ ჰესის მშენებლობა და ექსპლუატაცია;

დაგეგმილი საქმიანობის განმახორციელებელი: შპს „ეიჯი ნოწარულა ჰაიდრო“ (ს/კ 405584595);

დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ონის მუნიციპალიტეტი;

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 23.09.2025;

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენლის შესახებ: შპს „გერგილი“;

ძირითადი საპროექტო მონაცემები

„გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით“ გათვალისწინებული სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით შპს „ეიჯი ნოწარულა ჰაიდროს“ (შემდგომ - კომპანია) მიერ სსიპ გარემოს ეროვნულ სააგენტოში (შემდგომ - სააგენტო) წარმოდგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის (ონის მუნიციპალიტეტში, მდინარე ნოწარულაზე (ნაცარულა) 5.8 მგვტ დადგმული სიმძლავრის „ნოწარულა 2 ჰესის“ მშენებლობა და ექსპლუატაცია) სკოპინგის ანგარიში.

დაგეგმილი საქმიანობა ითვალისწინებს ონის მუნიციპალიტეტში, მდინარე ნოწარულაზე (ნაცარულა) ბუნებრივ ჩამონადენზე მომუშავე დერივაციული ტიპის 5.8 მგვტ დადგმული სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობასა და ექსპლუატაციას.

საპროექტო „ნოწარულა 2 ჰესი“ მოეწყობა მდინარე ნოწარულას (ნაცარულა) ხეობაში, ზღვის დონიდან 1500-1195 მ ნიშნულებს შორის. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, საპროექტო ტერიტორიის საწყისი და საბოლოო წერტილების GPS კოორდინატებია: X-385745; Y-4733500 და X-384359; Y-4730000. საპროექტო სათავე ნაგებობიდან უახლოესი დასახლებული პუნქტი, სოფ. ჭიორა დაშორებულია დაახლოებით 3.5 კმ-ით, ხოლო სოფ. გლოლა - 4. კმ-ით. საპროექტო ჰესის შენობიდან სოფ. ჭიორა დაშორებულია დაახლოებით 3.9 კმ-ით, ხოლო სოფ. გლოლა - დაახლოებით 1.9 კმ-ით. საპროექტო ტერიტორიიდან დაახლოებით 1 კმ-ში გადის შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზები: ქუთაისი-ალპანა-მამისონის უღელტეხილი (შ-16) და საგოლო-ჭიორა-ღები (შ-121).

საპროექტო ჰესის დადგმული სიმძლავრე იქნება 5.8 მგვტ, ხოლო ელექტროენერგიის საშუალო წლიური გამომუშავება შეადგენს 27600000 კვტ/სთ-ს. მდინარის ეკოლოგიური ხარჯი იქნება 0.17 მ³/წმ (საშუალო მრავალწლიური ხარჯის (1.72 მ³/წმ) 10%). საპროექტო ჰესის ძირითადი შემადგენელი ინფრასტრუქტურული ობიექტები იქნება: სათავე ნაგებობა (ტიროლის ტიპის წყალმიმღები, თევზსავალი და სალექარი), სადაწნო მილსადენი და ჰესის შენობა (ძალური კვანძი).

სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილია ინფორმაცია დაგეგმილი საქმიანობის ალტერნატიული ვარიანტების შესახებ. მათ შორის, განხილულია საპროექტო ჰესის ალტერნატივები (ერთსაფეხურიანი, ორსაფეხურიანი ან სამსაფეხურიანი ჰესის მოწყობა), ინფრასტრუქტურული ობიექტების (მათ შორის, სათავე ნაგებობის, ჰესის შენობის, სადაწნეო მილსადენის) ადგილმდებარეობის ალტერნატივები, ასევე მოცემულია დაგეგმილი საქმიანობის უმოქმედობის (ნულოვანი) ალტერნატივა. ჰესის განთავსების ადგილმდებარეობის ალტერნატივის შერჩევა მოხდა გარემოსდაცვითი, ტექნიკური და ეკონომიკური უპირატესობების გათვალისწინებით.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ჰესის სათავე ნაგებობის მოწყობა დაგეგმილია ზღვის დონიდან 1500 მეტრის ნიშნულზე (განთავსების GPS კოორდინატებია: X-385745; Y-4733500). სათავე ნაგებობის შემადგენლობაში შედის: ტიროლის ტიპის წყალმიმღები ნაგებობა წყალსაშვით, წყალმიმღები/ჩამკეტი და ნატანის გამრეცხი ფარები, თევზსავალი, თევზამრიდი, სალექარი და წყალშემკრები კამერა. ანგარიშის თანახმად, მდ. ნოწარულას (ნაცარულა) ჰიდროლოგიური მახასიათებლების გათვალისწინებით, ნაკადულის კალმახისთვის ეფექტური ტიპის თევზსავალი და თევზამრიდი ნაგებობის მოწყობა და დეტალური დიზაინი განხილული იქნება დაგეგმილი საქმიანობის გარემოზე ზემოქმედების შეფასების (გზშ) ანგარიშში. ნორმალური შეტბორვის ნიშნული იქნება ზღვის დონიდან 1500 მეტრზე.

სათავე ნაგებობიდან ტიროლის ტიპის წყალმიმღების მიერ აღებული წყალი, სალექარისა და წყალშემკრების გავლის შემდეგ, 4098 მ სიგრძისა და 1.04 მ დიამეტრის სადაწნეო ფოლადის ან/და მინა-ბოჭკოვანი მილსადენის მეშვეობით გადავა ჰესის შენობაში. წარმოდგენილი Shp-ფაილების მიხედვით, სადაწნეო მილსადენის ღერძი ჰესის შენობამდე რამდენიმე მონაკვეთზე გადაკვეთს მდინარე ნოწარულას (ნაცარულა) და შემდგომ მარჯვენა ნაპირზე დაუერთდება ჰესის შენობას. მილსადენი განთავსდება მიწისქვეშ, დაახლოებით 1-1.5 მეტრ სიღრმეზე. მილსადენის საწყისი და ბოლო წერტილების GPS კოორდინატებია: X-385701, Y-4733475 და X-384348, Y-4730010.

ჰესის შენობა მოეწყობა მდ. ნოწარულას (ნაცარულა) მარჯვენა ნაპირას, ზღვის დონიდან 1195 მეტრზე (განთავსების GPS კოორდინატებია: X-384359; Y-4730000). სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ჰესის შენობის დაპროექტებისას გათვალისწინებული იქნება მდინარის 100-წლიანი წყალდიდობის წყლის დონეები. ჰესის შენობა აღჭურვილი იქნება პელტონის ტიპის 2 ტურბინით (თითოეულის სიმძლავრე - 2.9 მგვტ, ჯამური სიმძლავრე 5.8 მგვტ). ტურბინები დაკავშირებული იქნებიან შესაბამის გამყვან არხთან, საიდანაც გავლილი წყალი დაუბრუნდება მდინარის ბუნებრივ კალაპოტს. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, საპროექტო ტერიტორიაზე, სენსიტიურ მონაკვეთებზე, განიხილება ნაპირსამაგრი სამუშაოების განხორციელება, რომელთა პარამეტრები დადგენილი იქნება საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევების და ფსკერისა და ნაპირების წარეცხვის ინტენსივობის ჰიდროლოგიურ-ჰიდრაულიკური გაანგარიშებების საფუძველზე.

წარმოდგენილი დოკუმენტაციის მიხედვით, პროექტისთვის საჭირო ელექტროგადამცემი ხაზის მოწყობა და ქვესადგურის განთავსება განხილული იქნება გზშ-ის დოკუმენტში ან წარმოდგენილი იქნება დამოუკიდებელი პროექტის სახით. ელექტროენერგიით

მომარაგება განხორციელდება ენერგოსადისტრიბუციო კომპანიიდან ან გამოყენებული იქნება დიზელ-გენერატორები.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, საპროექტო ტერიტორიამდე გადაადგილებისთვის გამოყენებული იქნება შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გზა - ქუთაისი-ალპანამისონის უღელტეხილი (შ-16). სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, მშენებლობის ეტაპზე განიხილება მისასვლელი გზის კეთილმოწყობა. ამასთან, საპროექტო 4098 მ სიგრძის სადაწნო მილსადენის სამუშაო ბუფერად აღებულია 20-მეტრიანი დერეფანი, რომლის ფარგლებში მოხდება ახალი მისასვლელი გზის მოწყობა.

წარმოდგენილი დოკუმენტაციის მიხედვით, მშენებლობის ვადად განსაზღვრულია 24 თვე. მშენებლობის ეტაპზე დაგეგმილია დაახლოებით 60 ადამიანის დასაქმება. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, სამშენებლო ბანაკის მოწყობისას გათვალისწინებული იქნება გარემოზე ზემოქმედებისა და სამუშაოების ორგანიზებულად და ასევე მოკლე პერიოდში ჩატარების ფაქტორი. სამშენებლო ბანაკების მოწყობა დაგეგმილია სამშენებლო უბნების სიახლოვეს, ხელსაყრელ საინჟინრო-გეოლოგიურ და გეომორფოლოგიურ პირობებში, დიდი მოცულობის მიწის სამუშაოებისგან თავის არიდების მიზნით. ბანაკის ტერიტორიაზე გათვალისწინებულია მცირე ზომის საწვავის გასამართი სადგურის და ინერტული მასალის საწყობის მოწყობა. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, სამშენებლო ბანაკის ადგილმდებარეობა და მისი შემადგენელი კომპონენტები დაზუსტდება გზშ-ის ეტაპზე.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, საპროექტო დერეფანში (ძირითადად, მილსადენის დერეფანში) ჯამურად ამოღებული იქნება დაახლოებით 20000 მ³ მოცულობის კლდოვანი და არაკლდოვანი გრუნტი, რომელიც გამოყენებული იქნება უკუყრილების, ქვყრილების, მოსამზადებელი ფენისა და ნაპირსამაგრების მოსაწყობად, ასევე ძალური კვანძის დერეფნის ნიველირებისთვის, გზების მოწესრიგებისთვის და სხვადასხვა დაზიანებული უბნების აღდგენისთვის. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, გამონამუშევარი ქანების დროებითი დასაწყობების ადგილების/სანაყაროების მდებარეობა დაზუსტებული იქნება გზშ-ის ეტაპზე.

წარმოდგენილი დოკუმენტაციის მიხედვით, მშენებლობის ეტაპზე დაგეგმილია ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნა და დასაწყობება, რაც „ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენებისა და რეკულტივაციის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტის (საქართველოს მთავრობის 31/12/2013 წ. N424 დადგენილება) მოთხოვნათა დაცვით განხორციელდება.

სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია ზოგადი ინფორმაცია გარემოზე შესაძლო ზემოქმედების სახეებისა და იმ ღონისძიებების შესახებ, რომლებიც გათვალისწინებული იქნება გარემოზე მნიშვნელოვანი უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან აცილებისათვის, შემცირებისათვის ან/და შერბილებისათვის.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, მშენებლობის ეტაპზე გამოყენებული იქნება ადგილობრივი ბუნებრივი წყლის რესურსები. სამშენებლო ბანაკის წყლით მომარაგება განხორციელდება ავტოცისტერნებით, რისთვისაც ბანაკის ტერიტორიაზე მოეწყობა წყლის სამარაგო რეზერვუარები. სამეურნეო მიზნით წყლის აღება შესაძლებელია მოხდეს

მდინარე ნოწარულადან (ნაცარულა) ან მისი შენაკადიდან. სასმელად გამოყენებული იქნება ბუტილირებული წყალი. წარმოდგენილი ინფორმაციის მიხედვით, სამეურნეო-ფეკალური ჩამდინარე წყლების მართვის მიზნით დაგეგმილია საასენიზაციო ორმოს მოწყობა, რომელიც დაიცვება შევსების შესაბამისად, საასენიზაციო მანქანის საშუალებით.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ჰესის მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელია როგორც არასახიფათო და ინერტული ნარჩენების, ასევე სახიფათო ნარჩენების წარმოქმნა. ნარჩენების არასწორმა მართვამ შესაძლოა გამოიწვიოს წყლის და ნიადაგის დაბინძურება, ტერიტორიის სანიტარული მდგომარეობის გაუარესება, უარყოფითი ვიზუალური ცვლილებები, გზების ჩახერგვა და სხვა. შესაბამისად, დაგეგმილია შემდეგი შემარბილებელი ღონისძიებების გატარება: ნარჩენების შეძლებისდაგვარად ხელმეორედ გამოყენება; ფუჭი ქანების პროექტის მიზნებისთვის გამოყენება; ნარჩენების სეპარირება, შესაბამისი მარკირების მქონე ჰერმეტიკული კონტეინერებში შენახვა და სხვ.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ჰესის მშენებლობა და ექსპლუატაცია დაკავშირებული იქნება იქთიოფაუნაზე ზემოქმედებასთან. ანგარიშის თანახმად, მდინარე ნოწარულასა (ნაცარულა) და მის ორ უსახელო შენაკადზე ჩატარებული კვლევის შედეგების მიხედვით, საკვლევ არეალში დაფიქსირდა ნაკადულის კალმახის (*Salmo labrax*) 10-მდე ინდივიდი. მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპებზე იქთიოფაუნაზე მოსალოდნელი ზემოქმედება გამოწვეული იქნება ხმაურით, ვიბრაციით, სამშენებლო ტექნიკის მიერ მდინარის კალაპოტის დაზიანებით, მდინარის გარკვეული უბნების გაუწყლოებით, დამატებითი ბარიერის წარმოქმნით (მაგალითად, წყალმიმღები ნაგებობა), წყლის მოცულობის შემცირებით და სხვ. მოსალოდნელი ზემოქმედების შემცირების მიზნით გათვალისწინებულია სხვადასხვა შემარბილებელი ღონისძიებების (მაგალითად, ჰესის თევზამრიდი და თევზსავალი კონსტრუქციებით აღჭურვა და მათი ეფექტიანი ფუნქციონირება, ეკოლოგიური ხარჯის მაჩვენებლების საჭიროების მიხედვით გაზრდა კალმახის ქვირითობის პერიოდში და სხვ.) გატარება.

საპროექტო ტერიტორია ხვდება ფრინველთა სპეციალური დაცული ტერიტორიების (SPA) და ფრინველებისთვის მნიშვნელოვანი ტერიტორიის (IBA) არეალში. საპროექტო სათავე ნაგებობა და სადაწნეო მილსადენი (1.7 კმ მონაკვეთი) მდებარეობს ზურმუხტის ქსელის საიტის (სვანეთი-რაჭა - GE0000059) ტერიტორიაზე, ხოლო რაჭის ეროვნული პარკიდან დაშორებულია დაახლოებით 170-200 მეტრით.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, საველე კვლევის დროს საპროექტო ტერიტორიაზე საქართველოს „წითელი ნუსხით“ დაცული ძუძუმწოვრებიდან დაფიქსირდა შემდეგი სახეობები: წავი (*Lutra lutra*), მურა დათვი (*Ursus arctos*), კავკასიური ციყვი (*Sciurus anomalus*). წარმოდგენილი ინფორმაციის თანახმად, სპეციალური დაცული ტერიტორიების (SPA 11) ფარგლებში, სადაც უშუალოდ მდებარეობს საპროექტო ტერიტორია, საქართველოს „წითელი ნუსხით“ დაცული ფრინველებიდან გავრცელებულია კავკასიური როჭო (*Lyrurus mlokosiewiczii*), წითელმუცელა ბოლოცეცხლა (*Phoenicurus erythrogastus*), დიდი კოჭობა (*Carpodacus rubicilla*), ჭოტი (*Aegolius funereus*).

სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს ცნობით, საპროექტო ტერიტორიის 87745 კვ.მ. ფართობიდან, „სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების დადგენის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 4 აგვისტოს №299 დადგენილებით დამტკიცებული სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების მიხედვით, 62302 კვ.მ. წარმოადგენს სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ სახელმწიფო ტყის ტერიტორიას. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, პროექტის ფარგლებში დაგეგმილია ტყით სპეციალური სარგებლობის უფლების მოპოვება, რისთვისაც საპროექტო დერეფანში ჩატარდება ხე-ტყის მერქნული რესურსის აღრიცხვა.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, საპროექტო ტერიტორია მოიცავს ევროპის ბუნების ინფორმაციული სისტემის (European Nature Information System) 5 ტიპის ჰაბიტატს: C3.55 - კენჭოვანი მდინარისპირები მეჩხერი მცენარეულობით; C3.62 - მცენარეულ საფარს მოკლებული მდინარის კენჭოვანი ნაპირები; G1.12 - ბორეო-ალპური ჭალის პარკული ტყეები; G3.1H - აღმოსავლური ნაძვის (*Picea orientalis*) ტყეები; G3.17 - ბალკანურ-პონტოური სოჭნარები. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, საველე კვლევების დროს მაღალი კონსერვაციული სტატუსი მქონე სახეობები და საქართველოს „წითელი ნუსხით“ გათვალისწინებული მცენარეები არ გამოვლენილა.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ლიტერატურული წყაროებისა და საველე სამუშაოების საპროექტო ტერიტორიაზე ისტორიულ-კულტურული ან არქეოლოგიური ძეგლების არსებობა არ ფიქსირდება, რაც დასტურდება საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს 02/10/2025 წ. N17/3436 წერილით.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, სამშენებლო სამუშაოების შედეგად შესაძლოა შეიცვალოს არსებული გეოგრაფიული პირობები და ფერდობების ბალანსი, რამაც შესაძლოა გაზარდოს გეოდინამიკური საფრთხეების გააქტიურების რისკი. ანგარიშის მიხედვით, მდ. ნოწარულას (ნაცარულა) შენაკადები ხასიათდება ღვარცოფული ბუნებით. საპროექტო ტერიტორია განლაგებულია დიდი კავკასიონის ნაოჭა სისტემის მესტია-თიანეთის ზონის შოვი-ფასანაურის ქვეზონაში. საქართველოს ტერიტორიის სეისმური დარაიონების სქემის მიხედვით, საკვლევი ტერიტორია მიეკუთვნება 9-ბალიანი სეისმური აქტივობის ზონას.

წარმოდგენილი დოკუმენტაციის თანახმად, საპროექტო ტერიტორიის უშუალო ზეგავლენის არეალში არ ფიქსირდება მსგავსი ტიპის მიმდინარე ან/და დაგეგმილი ინფრასტრუქტურული პროექტები, რომლებიც კუმულაციური ზემოქმედების წყაროდ შეიძლება ჩაითვალოს, თუმცა მონაცემთა ელექტრონული გადამოწმებით დგინდება, რომ საპროექტო ტერიტორიის მიმდებარედ, მდინარე რიონზე დაგეგმილია 21.4 მგვტ სიმძლავრის „რიონი ჰესის“ მშენებლობა და ექსპლუატაცია, რაზეც სააგენტოს მიერ 2025 წლის 31 ივლისის N398/ს ბრძანებით გაცემულია N54 სკოპინგის დასკვნა.

სკოპინგის ანგარიშის განხილვის ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სააგენტომ უზრუნველყო სკოპინგის ანგარიშისა და საჯარო განხილვის შესახებ ინფორმაციის კანონმდებლობით დადგენილი წესით გავრცელება. მათ შორის, ინფორმაცია განთავსდა გარემოსდაცვით საინფორმაციო პორტალზე, სააგენტოს ოფიციალურ ვებ-გვერდზე და

ფეისბუქ გვერდზე. ასევე, გაეგზავნა ონის მუნიციპალიტეტის მერიას, საინფორმაციო დაფაზე განთავსების მიზნით.

სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვა გაიმართა 2025 წლის 20 ოქტომბერს ონის მუნიციპალიტეტის სოფ. ჭიორას ადმინისტრაციული ერთეულის შენობაში. საჯარო განხილვას ესწრებოდნენ სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს, შპს „ეიჯი ნოწარულა ჰაიდროს“, საკონსულტაციო კომპანია შპს „გერგილის“, მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლები და ადგილობრივი მოსახლეობა.

დაგეგმილ საქმიანობასთან დაკავშირებით საჯარო განხილვაზე დასმული კითხვები ძირითადად ეხებოდა: საპროექტო ჰესის მიმდებარედ დაგეგმილი „რიონი ჰესის“ ადგილმდებარეობას, რაჭის ეროვნულ პარკის დაარსებას/საზღვრების გაზრდას, საპროექტო „ნოწარულა 2 ჰესის“ ადგილმდებარეობას, ჰესის მშენებლობით მიღებულ სოციალურ-ეკონომიკურ სარგებელს, დასაქმებულთა რაოდენობას და დასაქმებულთა შორის სხვა, მიმდებარე სოფლის მოსახლეობის ჩართულობას, შპს „ეიჯი ნოწარულა ჰაიდროს“ დაფინანსების წყაროს, დაგეგმილი საქმიანობის შესახებ დეტალური ინფორმაციის გაცნობის შესაძლებლობას და საშუალებებს, სააგენტოს მხრიდან პროექტის განხილვის შემდგომ საქმიანობის განხორციელებაზე უარის თქმის შესაძლებლობის დაშვებას, გეოლოგიური კვლევების ჩატარებას.

საჯარო განხილვაზე დასმულ საკითხებზე შესაბამისი განმარტებები გააკეთეს შპს „ეიჯი ნოწარულა ჰაიდროს“, საკონსულტაციო კომპანია შპს „გერგილის“, სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს და ონის მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლებმა. საჯარო განხილვაზე გამოთქმული შენიშვნები/მოსაზრებები და შესაბამისი პასუხები/განმარტებები აისახა საჯარო განხილვის ოქმში.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე დაგეგმილი საქმიანობის სკოპინგის ანგარიშთან დაკავშირებით სააგენტოში წერილობითი შენიშვნები/მოსაზრებები წარმოდგენილი არ ყოფილა.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად სააგენტოს მიერ იდენტიფიცირდა დაგეგმილი საქმიანობიდან გამომდინარე, გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროები, სახეები და ობიექტები. განისაზღვრა და დადგინდა დაგეგმილი საქმიანობის შედეგად გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისთვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი. ასევე, გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებების საკითხები.

გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისთვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი:

1. გზშ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მე-3 ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;

2. გზშ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მე-4 ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;
3. გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;
4. გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად გზშ-ის ანგარიშში ხელმოწერილი უნდა იყოს იმ პირის/პირების მიერ, რომელიც/რომლებიც მონაწილეობდა/მონაწილეობდნენ მის მომზადებაში, მათ შორის, კონსულტანტის მიერ.

5. გზშ-ის ანგარიშში ასევე წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- დაგეგმილი პროექტის საჭიროების დასაბუთება (გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედებით გამოწვეული დანაკარგისა და მიღებული სარგებლის ურთიერთშეწონის საფუძველზე);
- დაგეგმილი საქმიანობის დეტალური აღწერა, საპროექტო მახასიათებლების მითითებით;
- ინფორმაცია გარემოს დაცვის მიზნით შემოთავაზებული გონივრული ალტერნატიული ვარიანტების შესახებ, შესაბამისი დასაბუთებით. მათ შორის, უმოქმედობის (ნულოვანი) ალტერნატივის, ჰესის ტიპის და მისი ინფრასტრუქტურული ობიექტების (სათავე კვანძი, სადაწნეო/სადერივაციო მილსადენი, ძალური კვანძი), სამშენებლო ბანაკების/მოედნების განთავსების, სანაყაროების განთავსების, ქვესარდგურის და ელექტროგადამცემი ხაზის (არსებობის შემთხვევაში), მისასვლელი გზების ალტერნატივების ანალიზი და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული ალტერნატივების აღწერა-დასაბუთება. გზშ-ის ანგარიშის შესაბამის ქვეთავში დეტალურად უნდა იქნეს დასაბუთებული ჰიდროელექტროსადგურის ინფრასტრუქტურული ობიექტების განთავსების ალტერნატივებიდან შერჩეული ადგილმდებარეობის გარემოსდაცვითი, სოციალურ-ეკონომიკური და ტექნიკური უპირატესობები;
- საქმიანობის განხორციელების ტერიტორიის აღწერა-დახასიათება, მათ შორის: ჰიდროელექტროსადგურის შემადგენელი ინფრასტრუქტურული ობიექტის/ობიექტების განთავსების ადგილის/ადგილების დახასიათება, საქმიანობის განხორციელების ადგილის საკადასტრო კოდ(ებ)ისა და GPS კოორდინატების მითითებით, საპროექტო ობიექტის ერთიან Shp ფაილებთან (მათ შორის, პოლიგონური) ერთად (შეტბორვის უბნის კონტურების მითითებით);
- ინფორმაცია საპროექტო არეალის გარემო-პირობების შესახებ;
- ინფორმაცია ჰიდროელექტროსადგურის ინფრასტრუქტურის განთავსების (ზღვის დონიდან) ნიშნულების შესახებ (მათ შორის, სათავე და ძალური კვანძის საძირკვლებისა და თხემების ნიშნულები);

- ჰიდროელექტროსადგურის ერთიანი გენერალური გეგმა, მაღალი გარჩევადობით და შესაბამისი ექსპლიკაციით, სადაც დატანილი იქნება ჰიდროელექტროსადგურის შემადგენელი ყველა ინფრასტრუქტურული ობიექტი და მათი დაშორება მოსახლეობიდან, კონკრეტული მანძილების მითითებით;
- ჰიდროელექტროსადგურის ფუნქციონირების ტექნოლოგიური სქემის დეტალური, თანმიმდევრული აღწერა, ჰიდროელექტროსადგურის ძირითადი ტექნიკური პარამეტრებისა და მახასიათებლების ცხრილი/პროექტის განმარტებითი ბარათი, ჰესის შემადგენელი ჰიდროტექნიკური ნაგებობის და სხვა ინფრასტრუქტურული ობიექტების აღწერით (თითოეული ობიექტის ტექნიკური პარამეტრების მითითებით) და სქემატური ნახაზებით, ინფორმაცია ჰიდროელექტროსადგურის სიმძლავრისა და გამომუშავებული ელექტროენერგიის შესახებ;
- დეტალური ინფორმაცია სათავე კვანძის სამშენებლო სამუშაოების შესახებ, სამშენებლო ეტაპების, მშენებლობის მეთოდის, დროისა და მოსალოდნელი ზემოქმედების მითითებით. ასევე წარმოდგენილი უნდა იქნეს ინფორმაცია სათავე კვანძის მშენებლობის ეტაპზე მდინარის ბუნებრივი ჩამონადენის არიდების სამუშაოების, მათ შორის, აღნიშნული მიზნით მოსაწყობი ინფრასტრუქტურის (დროებითი სადერივაციო არხი, დროებითი დამბა და სხვ.) შესახებ;
- ინფორმაცია სათავე კვანძის საანგარიშო დატვირთვის შესახებ, მათ შორის, სეისმური და ჰიდრავლიკური დატვირთვის პარამეტრების მითითებით;
- სათავე კვანძზე კატასტროფულ სიტუაციებში მომატებული წყლის მართვის საკითხები (მათ შორის, ინფორმაცია ნამატი წყლის ენერგიის ჩამქრობი ჭის მოწყობის საჭიროების შესახებ, შესაბამისი დასაბუთებით);
- დეტალური ინფორმაცია ჰესის შენობის/ძალური კვანძის შესახებ, ძალური კვანძის შემადგენლობაში შემავალი ელემენტების დახასიათებით. მათ შორის, ჰიდროტურბინების აღწერა, თითოეული ტურბინის სიმძლავრის მითითებით. ასევე, ინფორმაცია ნამუშევარ წყალში ზეთების შერევის რისკების შესახებ და ჰესის შენობაში ავარიული ზეთშემკრები სისტემის მოწყობის შესახებ;
- ინფორმაცია ჰიდროელექტროსადგურის სადერივაციო-სადაწნეო სისტემის შესახებ, მათ შორის, სადერივაციო-სადაწნეო მილსადენის პარამეტრები და ფიზიკური მახასიათებლები (დაზუსტებული სიგრძე, სიმაღლე და დიამეტრი). ასევე, ინფორმაცია მილსადენის განთავსების პირობების შესახებ;
- გზშ-ის ანგარიშში უნდა დასაბუთდეს შერჩეული ტიპის თევზსავალის უპირატესობა სხვა სახის თევზსავალთან შედარებით. ასევე განხილული უნდა იყოს თევზამრიდის მოწყობის საკითხი. გზშ-ის ანგარიშში უნდა მოიცავდეს თევზსავალი და თევზამრიდი ნაგებობების დეტალურ აღწერას, ინფორმაციას მისი ფუნქციონირებისა და ეფექტურობის შესახებ, მათ შორის, თევზსავალის ზედა და ქვედა ნიშნულებს, პარამეტრებს, ჰიდრავლიკური გაანგარიშების შედეგებს (იმისთვის, რომ შესაძლებელი იყოს იქთიოფაუნაზე ზეგავლენის პროგნოზირება), აუზებს შორის სხვაობებს. ასევე, ინფორმაციას თევზსავალ ნაგებობაში ბუნებრივ პირობებთან მიახლოებული გარემოს შექმნის შესახებ;
- ინფორმაცია სათავე კვანძზე შეკავებული წყლის მოცულობის და შეტბორილი ადგილების ფართობის შესახებ, ნორმალური, მაქსიმალური და კატასტროფული

შეტბორვის ნიშნულებისა და ფართობების მითითებით. ნორმალური, მაქსიმალური და კატასტროფული შეტბორვის უბნის კონტურები ასახული უნდა იქნეს shp-ფაილებში;

- დეტალური ინფორმაცია ჰესის და მასთან დაკავშირებული ინფრასტრუქტურით (სადერივაციო-სადაწნეო მილსადენი, მისასვლელი გზები და სხვ.) მდინარის, მდინარის შენაკადებისა და ხეობის გადაკვეთის შესახებ, შესაბამისი საპროექტო გადაწყვეტების მითითებით. ასევე, წარმოდგენილი უნდა იყოს დეტალური ინფორმაცია გარემოს სხვადასხვა ფაქტორების ზეგავლენისგან ჰესისა და მასთან დაკავშირებული ინფრასტრუქტურის, განსაკუთრებით, სადერივაციო-სადაწნეო მილსადენისა და ძალური კვანძის დაცვის ღონისძიებებისა და შემოთავაზებული დამცავი ღონისძიებების ეფექტიანობის შესახებ;
- ინფორმაცია ჰესის შენობიდან გამონამუშევარი წყლის მდინარეში ჩაშვების შესახებ, გამყვანი არხის/მილის პარამეტრებისა და მდინარეში წყლის ჩაშვების GPS კოორდინატების მითითებით;
- ინფორმაცია საპროექტო ჰესის მიერ გამომუშავებული ელექტროენერგიის შეკრებისა და საერთო ქსელში ჩართვის შესახებ, მათ შორის: ინფორმაცია ჰესის მიერ გამომუშავებული ელექტროენერგიის გენერირების შესახებ. **იმ შემთხვევაში თუ ელექტროგადამცემი ხაზის (შემდგომ - ეგბ) გაყვანა დაგეგმილია დამოუკიდებელი პროექტის სახით, გზშ-ის ანგარიშში სათანადოდ უნდა იქნეს დასაბუთებული ეგბ-ის დამოუკიდებელი პროექტით გაყვანის გადაწყვეტილება ან წარმოდგენილი უნდა იქნეს ეგბ-ის შესახებ დეტალური ინფორმაცია, კერძოდ:**
 - საპროექტო ეგბ-ის ძირითადი ტექნიკური პარამეტრებისა და ფიზიკური მახასიათებლების (ტიპი (მიწისქვეშა თუ მიწისზედა), სიგრძე, ანძების სიმაღლე (არსებობის შემთხვევაში), ანძების რაოდენობა და სხვ.) ცხრილი და ინფორმაცია ეგბ-ის განთავსების ტექნიკური პირობების შესახებ (საყრდენი ანძების კონსტრუქციებისა და სადენების ტიპების, საყრდენების დამონტაჟების პირობებისა და საძირკვლების პარამეტრების მითითებით);
 - დეტალური ინფორმაცია ქვესადგურების შესახებ (ტიპი, პარამეტრები, სქემატური ნახაზები, shp-ფაილები, გარემოს კომპონენტებზე ზემოქმედება და ა.შ.);
 - ეგბ-ის და ქვესადგურის მოწყობის სამუშაოების დეტალური აღწერა;
 - საპროექტო ტერიტორიის დეტალური აღწერა/გარემო-პირობების დახასიათება, ქვესადგურის და ელექტროგადამცემი ხაზის დერეფნის დეტალური აღწერა, მათ შორის (არსებობის შემთხვევაში), დეტალური ინფორმაცია მიწისქვეშა ან/და მიწისზედა ობიექტების და კერძო საკუთრებების გადაკვეთის შესახებ. ასევე წარმოდგენილი უნდა იყოს კერძო მესაკუთრეებთან შეთანხმების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია;
 - საპროექტო ეგბ-ის დერეფნის shp-ფაილები (მათ შორის, პოლიგონური), ეგბ-ის საყრდენი ანძების (არსებობის შემთხვევაში) განთავსების GPS კოორდინატები და ზემოქმედების არეალში მოქცეული მიწის ნაკვეთების საკადასტრო კოდები;

- ინფორმაცია ელექტროგადამცემი ხაზის დაცვის ზონების და ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნების დაცვის, ბუფერის (სქემატურ რუკაზე დატანით), მისი ფართობისა და ბუფერში მოქმედი შეზღუდვების შესახებ;
 - დაზუსტებული მანძილი ქვესადგურიდან, ეგბ-ის დერეფნიდან და ეგბ-ის დაცვის ზონიდან უახლოეს საცხოვრებელ სახლამდე/დასახლებამდე, ზედაპირული წყლის ობიექტ(ებ)ამდე, მდებარეობის მითითებით (რუკაზე ჩვენებით);
 - ქვესადგურის და ეგბ-ის სქემა/სიტუაციური რუკა (შემადგენელი ინფრასტრუქტურული ობიექტების მითითებით), შესაბამისი ექსპლიკაციით;
 - ელექტრომაგნიტური ველების გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს სხვადასხვა კომპონენტებზე, საჭიროების შემთხვევაში, შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
 - ქვესადგურისა და ეგბ-ის მოწყობის შედეგად გარემოს კომპონენტებზე ზემოქმედების შეფასება.
- ინფორმაცია ჰიდროელექტროსადგურისა და შემადგენელი ინფრასტრუქტურის მოწყობის ფარგლებში ფიზიკური/ეკონომიკური განსახლების შესახებ (არსებობის შემთხვევაში);
 - ინფორმაცია ძალური კვანძის უბანზე წყლის მაქსიმალური ხარჯების გავლისას დამყარებული დონეებისა და კალაპოტის გარეცხვის სავარაუდო სიღრმის, ასევე, საპროექტო ტერიტორიის დაცვის საინჟინრო ღონისძიებების შესახებ;
 - დეტალური ინფორმაცია ნაპირდამცავი ნაგებობ(ებ)ის მოწყობის შესახებ (არსებობის შემთხვევაში), ნაგებობ(ებ)ის ტიპის პარამეტრებისა და ეფექტიანობის მითითებით. გზშ-ის ანგარიშში მითითებული უნდა იქნეს ნაპირსამაგრი ნაგებობ(ებ)ის ტიპი, ტექნიკური პარამეტრები და ადგილმდებარეობები (GPS კოორდინატები და shp-ფაილები). ამასთან, წარმოდგენილი უნდა იქნეს ინფორმაცია ნაპირსამაგრი ნაგებობ(ებ)ის მოწყობით გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შესახებ, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
 - სამშენებლო ბანაკის/ბანაკებისთვის შერჩეული ტერიტორიის/ტერიტორიების მდინარის სიახლოვის შემთხვევაში მოცემული უნდა იყოს დეტალური-დაზუსტებული ინფორმაცია ტერიტორიის/ტერიტორიების დაცვის საინჟინრო ღონისძიებების შესახებ;
 - დეტალური ინფორმაცია ჰესის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპებზე წყალმომარაგების შესახებ. მათ შორის, ინფორმაცია ზედაპირული წყლის ობიექტიდან (მათ შორის, მდ. ნოწარულადან ან მისი შენაკადიდან) წყალღების (აღებული წყლის რაოდენობა თვეების მიხედვით, წყალღების წერტილის GPS კოორდინატები) შესახებ;
 - გზშ-ის ეტაპზე წარმოდგენილი უნდა იქნეს ინფორმაცია „წყალდაცვითი ზოლის შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 31/12/2013 წ. №440 დადგენილებასთან თავსებადობის შესახებ;
 - ინფორმაცია მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპებზე წარმოქმნილი ჩამდინარე წყლების რაოდენობისა და მართვის შესახებ. მათ შორის, დეტალური ინფორმაცია

მოსაწყობი ნავთობდამჭერი/გამწმენდი ნაგებობებისა და სალექარების (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) შესახებ (ტიპები, განთავსების ადგილები, პარამეტრები, გაწმენდის ეფექტიანობა). გამწმენდი ნაგებობის მოწყობის შემთხვევაში გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს ინფორმაცია წარმოქმნილი ლამის რაოდენობისა და შემდგომი მართვის ღონისძიებების შესახებ. **პროექტის ფარგლებში ზედაპირული წყლის ობიექტში ჩამდინარე წყლების ჩაშვების შემთხვევაში გზშ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული - ზედაპირული წყლის ობიექტებში ჩამდინარე წყლებთან ერთად ჩაშვებულ დამაბინძურებელ ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები ჩაშვების ნორმების (ზდრ) პროექტი;**

- ინფორმაცია მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე წარმოქმნილი სამეურნეო-ფეკალური და სანიაღვრე წყლების მართვის შესახებ;
- ინფორმაცია საქმიანობის შეწყვეტის შემთხვევაში, საქმიანობის დაწყებამდე არსებული გარემოს პირვანდელ მდგომარეობამდე აღდგენის ღონისძიებების შესახებ;
- ინფორმაცია გზშ-ის ფარგლებში ჩატარებული საბაზისო/სადიებო კვლევებისა და გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისთვის გამოყენებული მეთოდების შესახებ;
- გზშ-ის ეტაპზე, დოკუმენტის მომზადებისას გამოყენებული ნებისმიერი ლიტერატურის შესახებ ინფორმაცია წარმოდგენილი უნდა იქნეს შესაბამის ქვეთავში (მაგ. ბიბლიოგრაფია, გამოყენებული ლიტერატურა), სადაც მითითებული იქნება ინფორმაციის გავრცელების წყარო, ელ. ბმული ან/და წიგნის/ნაშრომის/სტატიის ავტორის, გამოცემის წელის, წიგნის/სტატიის დასახელებისა და გამოყენებული გვერდების შესახებ ინფორმაცია;
- პროექტის ფარგლებში დასაქმებული ადამიანების რაოდენობა (მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპებზე), დასაქმებულთა შორის ადგილობრივი მოსახლეობის წილის მითითებით. ასევე, ინფორმაცია პერსონალის პროფესიული და ტექნიკური სწავლების შესახებ;
- გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია პროექტთან დაკავშირებით ადგილობრივი მოსახლეობის ინფორმირებისა და პროექტის ფარგლებში დაგეგმილი სოციალური პაკეტების შესახებ (არსებობის შემთხვევაში). ასევე წარმოდგენილი უნდა იყოს დეტალური ინფორმაცია სკოპინგის ეტაპზე, საჯარო განხილვებზე გამოთქმული მოსაზრებების/შენიშვნების შეფასების და აღნიშნული კუთხით განსახორციელებელი ღონისძიებების შესახებ;

5.1 სამშენებლო სამუშაოების განხორციელების შესახებ ინფორმაცია, კერძოდ:

- დეტალური ინფორმაცია სამშენებლო სამუშაოების შესახებ, შესაბამისი გეგმა-გრაფიკის და ვადების მითითებით;
- ინფორმაცია მშენებლობაში გამოსაყენებელი ტექნიკისა და რაოდენობის შესახებ;
- დეტალური ინფორმაცია ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნის სამუშაოების/გრუნტის სამუშაოების და სარეკულტივაციო სამუშაოების შესახებ

(„ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენებისა და რეკულტივაციის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნათა დაცვით);

- ინფორმაცია ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოცულობის, მისი განთავსების პირობებისა და ადგილმდებარეობების (GPS კოორდინატები, Shp-ფაილები) შესახებ;
- მშენებლობის პროცესში წარმოქმნილი ფუჭი ქანების რაოდენობა და მართვის საკითხები. ამასთან, წარმოდგენილი უნდა იყოს ფუჭი ქანების/გრუნტის განთავსების **მუდმივი/დროებითი ადგილების** (სანაყაროები) შესახებ დეტალური ინფორმაცია (სანაყაროს ფართობისა და GPS კოორდინატების (shp-ფაილებთან ერთად) მითითებით (არსებობის შემთხვევაში)). დასაბუთებული უნდა იყოს სანაყარო(ებ)ის განთავსებისთვის შერჩეული ადგილ(ებ)ის გარემოსდაცვითი, სოციალური და ტექნიკური უპირატესობები, მათ შორის, **სანაყაროების შემთხვევაში გათვალისწინებული უნდა იყოს წყალდაცვითი ზოლის შესახებ ტექნიკური რეგლამენტით გათვალისწინებული აკრძალვები და მოთხოვნები**;
- ინფორმაცია ობიექტების მშენებლობისთვის საჭირო სამშენებლო მასალების მოპოვებისა და სამშენებლო მასალების დამამზადებელი ობიექტის/ობიექტების (არსებობის შემთხვევაში) მოწყობის შესახებ;
- **სანაყაროებისთვის ტერიტორიის შერჩევისას გათვალისწინებული უნდა იქნეს ასევე მოქმედი კანონმდებლობა, რომელიც სახელმწიფო ტყის ტერიტორიაზე სანაყაროს მოწყობას არ ითვალისწინებს;**
- ინფორმაცია არსებული გზების რეაბილიტაციის, ახალი მისასვლელი გზების ან/და ხიდ(ებ)ის მოწყობის შესახებ, საპროექტო გზების და ხიდ(ებ)ის (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) შესაბამისი პარამეტრებისა და მოწყობის სქემის მითითებით (სქემატური ნახაზებითა და shp-ფაილებით (მათ შორის, პოლიგონური)). ამასთან, მოცემული უნდა იყოს გზების და ხიდ(ებ)ის მოწყობასთან/რეაბილიტაციასთან დაკავშირებული გარემოზე ზემოქმედების საკითხები და შესაბამისი პრევენციული, საკომპენსაციო/შემარბილებელი ღონისძიებები.

5.2 ინფორმაცია სამშენებლო ბანაკების განთავსების შესახებ, მათ შორის:

- დეტალური ინფორმაცია სამშენებლო ბანაკ(ებ)ისა და სამშენებლო მოედნ(ებ)ის შესახებ. წარმოდგენილი უნდა იყოს ასევე სამშენებლო ბანაკ(ებ)ის და მოედნ(ებ)ის დაზუსტებული ლოკაციები (shp-ფაილების და GPS კოორდინატების მითითებით) და შერჩეული ტერიტორიის აღწერა. ამასთან, დასაბუთებული უნდა იყოს ბანაკების და მოედნების განთავსებისთვის შერჩეული ლოკაციის გარემოსდაცვითი და ტექნიკური უპირატესობები. **მათ შორის, სამშენებლო ბანაკების მოწყობის შემთხვევაში გათვალისწინებული უნდა იყოს წყალდაცვითი ზოლის შესახებ ტექნიკური რეგლამენტით გათვალისწინებული აკრძალვები და მოთხოვნები**;
- სამშენებლო ბანაკების გენ-გეგმა, შესაბამისი ექსპლიკაციით;
- დაზუსტებული ინფორმაცია სამშენებლო ბანაკ(ებ)იდან/მოედნ(ებ)იდან უახლოეს მოსახლემდე მანძილის შესახებ;

- ინფორმაცია ბანაკების ფართობის, ასევე ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობის მომსახურებისთვის გათვალისწინებული ინფრასტრუქტურის ბანაკ(ებ)ის ტერიტორიაზე განთავსების შესახებ;
- ინფორმაცია მშენებლობის დროს სამშენებლო ბანაკების და მოედნების ელექტროენერგიით მომარაგების შესახებ. იმ შემთხვევაში, თუ სამშენებლო ბანაკებზე ელექტროენერგიის მიწოდებისთვის დაგეგმილია ეგხ-ის გაყვანა, წარმოდგენილი უნდა იქნეს ეგხ-ის შესახებ დეტალური ინფორმაცია (ტიპი, პარამეტრები, სქემატური ნახაზები, shp-ფაილები, გარემოს კომპონენტებზე ზემოქმედება და ა.შ.);
- ინფორმაცია სამშენებლო ბანაკ(ებ)ზე და მოედნებზე საწვავის შესანახი რეზერვუარის ტიპის, ტევადობისა და განთავსების პირობების შესახებ;

5.3. გზშ-ის ეტაპზე წარმოსადგენი ჰიდროლოგიური ნაწილი, რომელიც უნდა მოიცავდეს:

- ინფორმაცია მდ. ნოწარულასა (ნაცარულა) და მისი შენაკადების ჰიდროლოგიური მახასიათებლების, მათ შორის, საშუალო წლიური ხარჯების და ჩამონადენის შიდა წლიური განაწილების შესახებ;
- ინფორმაცია მდ. ნოწარულას (ნაცარულა) აბსოლუტური მინიმალური და მაქსიმალური ხარჯების შესახებ;
- საპროექტო არეალში (როგორც კაშხლის ზედა, ასევე ქვედა ბიეფში), მდინარე ნოწარულას (ნაცარულა) შენაკადების შესახებ (მათ შორის, საპროექტო ინფრასტრუქტურით გადასაკვეთი ხეობების შესახებ) ინფორმაციას, მანძილებისა და აღნიშნული შენაკადების მიერ გატარებული ხარჯის მითითებით;
- ინფორმაციას მდ. ნოწარულას (ნაცარულა) და მისი შენაკადების მაქსიმალურ და მინიმალურ ჩამონადენზე და ასევე მყარ ნატანზე;
- ინფორმაციას მდინარის სიგრძისა და სიგანის (როგორც საერთო, ისე საპროექტო კვეთში არსებული) შესახებ;
- დეტალური ინფორმაცია ჰიდროელექტროსადგურის მიერ ასაღები წყლის რაოდენობებზე 10%, 50% და 90%-იანი უზრუნველყოფისთვის;
- ინფორმაცია წყალდიდობის/წყალმოვარდნების რისკების და საპროექტო არეალში არსებული ღვარცოფული ნაკადების შესახებ, საჭიროების შემთხვევაში, ღვარცოფსაწინააღმდეგო ღონისძიებების მითითებით;
- ინფორმაცია სათავე კვანძის ქვედა ბიეფში გასაშვები სავალდებულო ეკოლოგიური ხარჯის შესახებ (ეკოლოგიური ხარჯის გამოთვლისა და რაოდენობის მითითებით). მოცემული უნდა იყოს სათავე კვანძისთვის ეკოლოგიური ხარჯის მნიშვნელობებად მიღებული საშუალო მრავალწლიური ხარჯების 10%-ის დასაბუთება/განმარტება (რამდენად უზრუნველყოფს განსაზღვრული ეკოლოგიური ხარჯი მდინარის ბუნებრივი და ეკოლოგიური გარემოს, მათ შორის, წყალზე დამოკიდებული ბიომრავალფეროვნების კომპონენტების შენარჩუნებას) და საჭიროების შემთხვევაში - ინფორმაცია ეკოლოგიური ხარჯის გაზრდის შესახებ;
- ინფორმაცია საპროექტო ჰიდროელექტროსადგურის ზედა და ქვედა ბიეფებში წყლის დონის მზომების (ჰიდროლოგიური საგუშაგოს) დაყენების, წყლის

ხარჯების დადგენილი სიხშირით გაზომვის, დონეებსა და ხარჯებს შორის დამოკიდებულების მრუდების აგების (სათავე და ძალური კვანძის ნაგებობების განთავსების ადგილებში) შესახებ;

- ინფორმაცია პროექტის გავლენის ზონაში მოქცეული მდინარის მონაკვეთზე წყალმოსარგებლებების შესახებ (არსებობის შემთხვევაში აღნიშნული ფაქტი გათვალისწინებული უნდა იქნეს სავალდებულო ეკოლოგიური ხარჯების გაანგარიშებაში);

5.4. გზშ-ის ანგარიშის გეოლოგიური ნაწილი, რომელიც უნდა მოიცავდეს შემდეგს:

გარემოს ფონური მდგომარეობის აღწერა:

- რელიეფი (გეომორფოლოგია);
- გეოლოგიური აგებულება და ტექტონიკა;
- სეისმური პირობები;
- ჰიდროგეოლოგიური პირობები;
- საინჟინრო-გეოლოგიური (გეოტექნიკური) პირობების აღწერა (მათ შორის პიკეტური აღწერა, რომელიც თავის მხრივ უნდა მოიცავდეს ტერიტორიაზე არსებული საშიში გეოლოგიური პროცესების შეფასებასაც).

გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება:

- საშიში გეოლოგიური პროცესების შესაძლო გააქტიურების განსაზღვრა საპროექტო ობიექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის პერიოდში, პრევენციული ღონისძიებების მითითებით (იდენტიფიცირებული პროცესები მოცემული უნდა იყოს კოორდინატებში);

5.5 გზშ-ის ანგარიშის ბიომრავალფეროვნების შეფასების ნაწილი, რომელიც უნდა მოიცავდეს შემდეგ ინფორმაციას/საკითხებს:

- დაგეგმილი კვლევის ფარგლებში ყურადღება უნდა გამახვილდეს პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ მცენარეებზე, ცხოველებზე, იქთიოფაუნაზე (განსაკუთრებით საერთაშორისო ხელშეკრულებებით და საქართველოს „წითელი ნუსხით“ დაცულ სახეობებზე და ჰაბიტატებზე), მათ შორის, საპროექტო ტერიტორიაზე გავრცელებულ სენსიტიურ სახეობებზე, მათზე შესაძლო ზემოქმედებაზე (როგორც ძირითადი, ასევე დამხმარე ინფრასტრუქტურის მოწყობასთან მიმართებით), ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე;
- გზშ-ის ანგარიშს თან უნდა ახლდეს, ზემოაღნიშნული კვლევების შედეგებზე დაყრდნობით განახლებული ბიომრავალფეროვნების შემარბილებელი ღონისძიებები და მონიტორინგის გეგმა, სადაც ასევე ასახული იქნება ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ კომპონენტებზე, მათ შორის, შემარბილებელი ღონისძიებების ეფექტიანობაზე დაკვირვების საკითხები;
- გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნას დეტალური ინფორმაცია პროექტის ფარგლებში დაგეგმილი საქმიანობის შედეგად მისასვლელი გზების და სხვა

დამხმარე ინფრასტრუქტურის, მათ შორის სენსიტიურ მონაკვეთებზე ნაპირების და წყალდიდობისგან დაცვის მიზნით ნაპირსამაგრი ნაგებობის მოწყობისას, ბიომრავალფეროვნების კომპონენტებზე მოსალოდნელი ზემოქმედების და ამ ზემოქმედების თავიდან აცილების მიზნით დაგეგმილი შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ;

- ინფორმაცია ჰიდროელექტროსადგურისა და მისი მშენებლობისათვის საჭირო სხვა ინფრასტრუქტურის მოსაწყობად დაგეგმილი საქმიანობის ფარგლებში მოსაჭრელი ხე-მცენარეების ზუსტ მონაცემებზე, მათი სახეობების, რაოდენობისა და მოცულობის მითითებით (ე.წ. ტყეკაფის უწყისი);
- ვინაიდან, საპროექტო ტერიტორია მდებარეობს ზურმუხტის ქსელის დამტკიცებულ ტერიტორიაზე (სვანეთი-რაჭა - GE0000059), გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ზურმუხტის ქსელზე ზემოქმედების შეფასება (ე.წ. ზზშ), იმ სახეობებისა და ჰაბიტატებისთვის, რომელთა დასაცავადაც შეიქმნა მითითებული ზურმუხტის საიტი. მათ შორის, მოსალოდნელი ზემოქმედების შემცირებისა და შერბილების ღონისძიებების დეტალური აღწერა, შემარბილებელი ღონისძიებების მონიტორინგის პერიოდულობის მითითებით. ამასთან, მოცემული უნდა იქნას: ზურმუხტის საიტზე მოსალოდნელი კუმულაციური ზემოქმედების შეფასება; ზურმუხტის ქსელის ტერიტორიაზე გავრცელებული სახეობებისა და ჰაბიტატების, ასევე მათი ეკოლოგიური ფუნქციების შენარჩუნებისათვის მდინარეში დარჩენილი წყლის საკმარისობის საკითხი, საჭიროების შემთხვევაში, დამატებითი პრევენციული/შემარბილებელი ღონისძიებების დაგეგმვა-განხორციელების მიზნით. აღნიშნულზე დაკვირვების საკითხი ასევე უნდა აისახოს მონიტორინგის გეგმაში;
- სკოპინგის ანგარიშში აღნიშნულია, რომ „მდინარის ბუნებრივი დინების ცვლილება შეიძლება მოხდეს, როგორც სათავე ნაგებობის მშენებლობის დროს კალაპოტის დროებითი გადამისამართებით, ასევე მილსადენის გაყვანისას დროებითი გადაკეტვების საჭიროების შემთხვევაში. მსგავსი ჩარევა მდინარის უწყვეტობის დროებით შეწყვეტას იწვევს, რაც შეიძლება განაპირობებდეს ე.წ. ბარიერულ ეფექტს. ეს ეფექტი, თავის მხრივ, მნიშვნელოვნად ზღუდავს წყლის ბიოტას, განსაკუთრებით კი თევზის თავისუფალ მიგრაციას, რაც საფრთხეს უქმნის ქვირითობის არეალებს, პოპულაციებს შორის გენეტიკურ კავშირს და მთლიანად ეკოსისტემის მდგომარეობას.“ ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, გზშ-ის ანგარიშში განხილული უნდა იქნას მდინარის ჩამონადენის ნაწილის ბუნებრივ კალაპოტში დატოვების ალტერნატივა, რათა წყლის სრული ნაკადი არ მოექცეს ხელოვნურად შექმნილ კალაპოტში. აღნიშნული ქმედება შეამცირებს ჭალის ტყის ფრაგმენტებზე და წყალში მცხოვრებ, ან მასზე დამოკიდებულ ორგანიზმებზე უარყოფით ზემოქმედებას;
- სკოპინგის ანგარიშისა და წარმოდგენილი Shp ფაილების მიხედვით საპროექტო ტერიტორია ემთხვევა ფრინველთა მნიშვნელოვან ტერიტორიას (IBA –Racha - GE013), ასევე, ფრინველთა სპეციალურ დაცულ ტერიტორიას (SPA 11 Racha). აღნიშნულიდან გამომდინარე, აუცილებელია კვლევებისას განსაკუთრებული

ყურადღება გამახვილდეს ფრინველებზე ზემოქმედების თავიდან აცილებასა და შემარბილებელ ღონისძიებებზე;

- სკოპინგის ანგარიშში ზოგიერთი ფლორისა და ფაუნის წარმომადგენლის სახელწოდება წარმოდგენილია მხოლოდ ლათინურ ენაზე, რაც კორექტირებას საჭიროებს;
- გარდა ამისა, ოპერირების ეტაპზე, თევზსავალის ეფექტიანობის შეფასებისთვის სამონიტორინგო დაკვირვების საკითხი უნდა აისახოს მონიტორინგის გეგმაში. აგრეთვე, იმ შემთხვევაში თუ თევზსავალი ნაგებობა ჩაითვლება არაეფექტურად, გზშ-ის ანგარიშში განხილული უნდა იყოს საკომპენსაციო ღონისძიებების დაგეგმვა-განხორციელების საკითხი;
- წარმოდგენილი ანგარიშის მიხედვით, საპროექტო ტერიტორიაზე და მის შემოგარენში ძუძუმწოვრებიდან დაფიქსირდა წავი, მურა დათვი, ტყის კვერნა, შველი, კავკასიური ციყვი და ბუჩქნარის მემინდვრია. სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილი საკონსერვაციო სტატუსები არაზუსტია, კერძოდ: „საქართველოს „წითელი ნუსხის“ დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 20 თებერვლის №190 დადგენილების შესაბამისად, მურა დათვს (*Ursus arctos*) მინიჭებული აქვს სტატუსი EN - გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი, ხოლო წავს (*Lutra lutra*) - სტატუსი VU - მოწყვლადი. ასევე, ანგარიშში საქართველოს „წითელი ნუსხის“ სახეობად მითითებულია ნაკადულის კალმახი (*Salmo labrax*), თუმცა №190 დადგენილების შესაბამისად დაცული სახეობის სახელწოდებაა: მდინარის / ტბის კალმახი - (*Salmo fario Linnaeus*) და მინიჭებული აქვს სტატუსი VU - მოწყვლადი. ამასთან, კავკასიურ ციყვს (*Sciurus anomalus*) აქვს სტატუსი VU - მოწყვლადი, ხოლო შველი (*Capreolus capreolus*), ტყის კვერნა (*Martes martes*) და ბუჩქნარის მემინდვრია (*Microtus majori*) არ წარმოადგენენ „წითელი ნუსხით“ დაცულ სახეობებს. მსგავსი უზუსტობები ასევე დაფიქსირებულია ქვეწარმავლების, ამფიბიების და ფრინველების დაცვის სტატუსების აღნიშვნაშიც. შესაბამისად, ზემოაღნიშნული უზუსტობები საჭიროებს დაზუსტებას/კორექტირებას, ხოლო გზშ-ის წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია საქართველოში მოქმედი „საქართველოს „წითელი ნუსხის“ დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 20 თებერვლის №190 დადგენილების შესაბამისად. ასევე, აღნიშნული საკითხი გათვალისწინებული უნდა იქნას შემარბილებელი ღონისძიებების შემუშავებისას;
- ნეგატიური ზემოქმედებიდან გამომდინარე, უნდა განისაზღვროს საკომპენსაციო ღონისძიებების მასშტაბი და წარმოებული იქნას მდინარის დათევზიანება. გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია დათევზიანების შესახებ;
- გზშ-ის ანგარიშში უნდა აისახოს ინფორმაცია ჩასატარებელი კვლევების თაობაზე, კერძოდ:
 - მშენებლობის პროცესში სეზონური იქთიოლოგიური კვლევების ჩატარებისა და შესაბამისი ანგარიშების წარმოდგენის საკითხი. კვლევებისას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს იქთიოფაუნის რაოდენობრივი მაჩვენებლების შეფასება/ანალიზს, რათა შემდგომში სრულყოფილად განისაზღვროს ჰესის ნეგატიური ზეგავლენის დონე. იქთიოფაუნის რაოდენობრივი მაჩვენებლის გამოთვლა გულისხმობს თითოეული

სახეობის თევზის რაოდენობის დაანგარიშებას ერთეულ ფართობზე, მდინარის სიგრძივ მონაკვეთზე ან, ასევე, თითოეული სახეობის თევზისთვის თევზჭერის ძალისხმევის გამოთვლას (CPUE);

- ექსპლუატაციის ეტაპზე: ოპერირების დაწყებიდან **პირველი 5 წლის განმავლობაში** ჩატარებული კვლევებისას წარმოდგენილი იქნას ზემოხსენებული მეთოდით განსაზღვრული რაოდენობრივი მაჩვენებლების შეფასება/ანალიზი. გარდა ამისა, გზშ-ის ანგარიშში, ფონური მდგომარეობის ანალიზის მიზნით, იქთიოლოგიური მონიტორინგისათვის ასევე უნდა განისაზღვროს ზემოქმედების არეალს მიღმა არსებული საკონტროლო უბნები. ამავე ანგარიშის იქთიოლოგიური კვლევების ნაწილშიც გამოთვლილი უნდა იქნას მოპოვებული თითოეული სახეობის თევზების რაოდენობრივი მაჩვენებელი.

6. ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისთვის და პროექტის განხორციელების შედეგად მოსალოდნელი ზემოქმედებების შეჯამება, მათ შორის:

- ატმოსფერულ ჰაერზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება ობიექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე, ემისიები სამშენებლო ტექნიკისა და სამშენებლო მასალების დამამუშავებელი ობიექტის მუშაობისას, გაბნევის ანგარიშის მითითებით. ამასთან, წარმოდგენილი უნდა იყოს ატმოსფერულ ჰაერზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შემარბილებელი/პრევენციული ღონისძიებები და მონიტორინგის საკითხები;
- პროექტის ფარგლებში ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების სტაციონარული წყაროს არსებობის/მოწყობის შემთხვევაში გზშ-ის ანგარიშს თან უნდა ახლდეს ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეულ მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის ნორმების პროექტი;
- ლანდშაფტის ვიზუალური ცვლილებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება და შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე ხმაურის და ვიბრაციის გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება ზედაპირული წყლის ობიექტზე, მათ შორის, წარმოდგენილი უნდა იქნეს ზედაპირული წყლების დაბინძურების რისკების შეფასება. მდინარის კალაპოტში წყლის ხარჯის შემცირებითა და ჰიდროლოგიური რეჟიმის დარღვევით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება მდინარის ჰიდროლოგიურ, ჰიდრომორფოლოგიურ და კალაპოტურ პროცესებზე, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
- მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება ნიადაგის ნაყოფიერ ფენაზე და გრუნტის ხარისხზე, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;

- ინფორმაცია გეოლოგიურ და ჰიდროგეოლოგიურ გარემოზე (მათ შორის მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე) მოსალოდნელი ზემოქმედების შესახებ, შემარბილებელი ან/და პრევენციული ღონისძიებების მითითებით;
- მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, მიწის საკუთრებასა და გამოყენებაზე, ბუნებრივი რესურსების შეზღუდვაზე. ამასთან, უნდა განისაზღვროს ადამიანის ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- პროექტის განხორციელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება მდინარის ნატანის მოძრაობაზე, მოსალოდნელი შედეგების ანალიზი და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- პროექტის განხორციელებით გამოწვეული ზემოქმედების შეფასება ბიომრავალფეროვნებაზე, განსაკუთრებით წყლის და წყალზე დამოკიდებულ სახეობებზე, შემარბილებელი/პრევენციული ან/და საკომპენსაციო ღონისძიებების მითითებით;
- პროექტის განხორციელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება კლიმატურ, მათ შორის, საპროექტო არეალის მიკროკლიმატურ პირობებზე, რეგიონში არსებული/საპროექტო ანალოგიური ტიპის ობიექტების გათვალისწინებით;
- მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე ნარჩენების წარმოქმნითა და გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება. ინფორმაცია მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე წარმოქმნილი ნარჩენების (კოდები, დასახელებები, რაოდენობა) და მათი შემდგომი მართვის შესახებ, „ნარჩენების მართვის კოდექსისა“ და მისგან გამომდინარე კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტებით დადგენილი მოთხოვნების შესაბამისად;
- პროექტის ფარგლებში სატრანსპორტო გადაზიდვებით/სამშენებლო ტრანსპორტის გადაადგილებით გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების, მათ შორის, სატრანსპორტო ნაკადებზე მოსალოდნელი ზემოქმედების დეტალური შეფასება, შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით. ზემოაღნიშნული ფაქტორებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასებისას გათვალისწინებული უნდა იქნეს საკვლევ რეგიონში დაგეგმილი, მათ შორის, ანალოგიური პროექტები;
- გარემოზე შეუქცევი ზემოქმედების შეფასება და მისი აუცილებლობის დასაბუთება, რაც გულისხმობს გარემოზე შეუქცევი ზემოქმედებით გამოწვეული დანაკარგებისა და მიღებული სარგებლის ურთიერთშეწონას გარემოსდაცვით, კულტურულ, ეკონომიკურ და სოციალურ ჭრილში;
- მშენებლობითა და ექსპლუატაციით მოსალოდნელი კუმულაციური ზემოქმედების დეტალური შეფასება გარემოს სხვადასხვა კომპონენტებზე (განსაკუთრებული ყურადღება უნდა გამახვილდეს ბიოლოგიურ და წყლის გარემოზე), არსებული ან/და საპროექტო ჰიდროელექტროსადგურების (მათ შორის, „რიონი ჰესის“ და სხვ.) გათვალისწინებით, შემარბილებელი და საჭიროების შემთხვევაში, საკომპენსაციო ღონისძიებების მითითებით;
- შესაძლო პირდაპირი და არაპირდაპირი ზემოქმედების შეფასება ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე, შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;

- დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელებით გამოწვეული გარემოზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედების აღწერა, რომელიც განპირობებულია ავარიისა და კატასტროფის რისკების მიმართ საქმიანობის მოწყვლადობით. ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა;
- ობიექტის მოწყობა-ექსპლუატაციის ეტაპებისთვის შემუშავებული შემარბილებელი ღონისძიებების შემაჯამებელი გეგმა-გრაფიკი;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა (შესაბამისი საკონტროლო წერტილების მონიტორინგის სიხშირის, მეთოდის და ა.შ მითითებით);
- გზშ-ის ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები, რეკომენდაციები და საქმიანობის განხორციელების პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები.

ცხრილი 1. ეკოლოგიური ხარჯის პროცენტული მაჩვენებლები თვეების მიხედვით

ეკოლოგიური ხარჯი, %													
საშუალო მრავალწლიური ხარჯის რამდენ %-ს შეადგენს ეკოლოგიური ხარჯი													

ცხრილი 2. თვითური და წლიური ხარჯების სიდიდეები 10%, 50%, 75% და 95%

თვე	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	წელი
საშ													
მაქს													
მინ													
10%													
50%													
75%													
95%													

7. საკითხები/შენიშვნები, რომლებიც გათვალისწინებული უნდა იქნეს გზშ-ის ანგარიშში:

- სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს ცნობით, წარმოდგენილი 87745 კვ.მ. ფართობიდან (მილსადენი, ნორმალური შეტბორვის დონე, სათავე ნაგებობა, ჰესის შენობა), „სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების დადგენის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 4 აგვისტოს N299 დადგენილებით დამტკიცებული სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების მიხედვით, 62302 კვ.მ. წარმოადგენს სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ სახელმწიფო ტყის ტერიტორიას. კერძოდ, ონის სატყეო უბნის ჭიორას სატყეოს კვარტალი N47; 49; 52-

54. ამასთან, 87745 კვ.მ. ფართობიდან, 35339 კვ.მ. ფართობი მოქცეულია, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს 2022 წლის 17 ივნისის N6192/01 წერილით განსაზღვრულ ზურმუხტის ქსელის საზღვრებში. სახელმწიფო ტყის ტერიტორიაზე „ტყითსარგებლობის წესის შესახებ“ დებულების დამტკიცების თაობაზე საქართველოს მთავრობის 2021 წლის 18 მაისის N221 დადგენილებით (თავი VII-XIV) განსაზღვრული საქმიანობა ან მისი განკარგვა საჭიროებს შეთანხმებას სახელმწიფო ტყის მართვის უფლების მქონე ორგანოსთან. შესაბამისად, საქმიანობის განსახორციელებლად განსაკუთრებული დანიშნულებით ტყით სპეციალური სარგებლობის საჭიროების შემთხვევაში, გზმ-ის ანგარიშთან ერთად წარმოდგენილი უნდა იქნას საქართველოს ტყის კოდექსით განსაზღვრული სახელმწიფო ტყის მართვის უფლების მქონე ორგანოს მოსაზრება;

- სკოპინგის ანგარიშში ჰიდროლოგიურ გაანგარიშებებში ანალოგად გამოყენებულია მდ. ჭანჭახის (შესართავი) დაკვირვებების მონაცემები 1987 წლამდე. შემდგომი პერიოდის ჰიდროლოგიური მონაცემები (1993 წლის ჩათვლით) წარმოდგენილია სსიპ გარემოს ეროვნულ სააგენტოს მონაცემთა ბაზაში, რაც გათვალისწინებული უნდა იყოს გზმ-ის ანგარიშში. ამასთან, გზმ-ის ანგარიშში საჭიროა უზრუნველყოფის მრუდების მოყვანა;
- სკოპინგის ანგარიში მოითხოვს რედაქტირებას - ტექსტში მოყვანილი ფორმულები არ იკითხება;
- სკოპინგის ანგარიშში აღნიშნულია, რომ „სამშენებლო სამუშაოებში ყოველდღიურად დასაქმებული ადამიანების მაქსიმალური რაოდენობის (დაახლოებით 60 ადამიანი) და ერთ ადამიანზე წყლის ხარჯის (45 ლ/კაცი/დღე) გათვალისწინებით სულ გამოყენებული წყლის რაოდენობა იქნება 2700 ლ/დღე. (≈ 800 მ³/წელი). ასევე მოცემულია, რომ „სამეურნეო-ფეკალური წყლების მიახლოებითი რაოდენობა იქნება 2 მ³/დღე და 607 მ³/წელი.“ გზმ-ის ანგარიშში დაზუსტებას საჭიროებს სამუშაო დღეთა რაოდენობა, ასევე გამოყენებული და ჩამდინარე წყლის რაოდენობა (დღე/წელი) როგორც მშენებლობის, ისე ექსპლუატაციის ეტაპზე;
- სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია, რომ შერჩეული ალტერნატივა არ ითვალისწინებს წყალსაცავისა და კაშხლის მოწყობას, თუმცა სკოპინგის ანგარიშის სხვადასხვა ქვეთავში წარმოდგენილია ინფორმაცია კაშხლის შესახებ, რაც გზმ-ის ეტაპზე დაზუსტებას საჭიროებს;
- სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, „ნოწარულა 2 ჰესის“ საპროექტო ტერიტორიაზე მოხვედრა შესაძლებელია სოფელ გოლასა და სოფელ ჭიორასკენ მიმავალი გზით, ხოლო უახლოესი საავტომობილო გზაა ქუთაისი-ალპანა-მამისონის უღელტეხილი (შ-16). ამასთან, აღნიშნულია, რომ სამშენებლო პერიოდში შესაძლოა საჭირო გახდეს დამატებითი გზის მოწყობა. შესაბამისად, ახალი მისასვლელი გზის ან/და არსებული გრუნტის გზის რეაბილიტაციის შემთხვევაში დაზუსტებას საჭიროებს არსებულ საავტომობილო გზაზე ზემოქმედების საკითხი, რაც წარმოდგენილი უნდა იქნას გზმ-ის ეტაპზე. ამასთან, გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტთან კომუნიკაციის ან/და შეთანხმების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია (საჭიროების შემთხვევაში);

- გარდა ამისა, აღნიშნულია, რომ „4098 მ სიგრძის მილსადენის მოწყობისთვის სამუშაო ბუფერად აღებულია მაქსიმუმ 20 მეტრიანი დერეფანი, რომლის ფარგლებშიც მოხდება სამშენებლო ტექნიკისთვის მისასვლელი გზის მოწყობა“, თუმცა არ არის მოცემული ინფორმაცია საპროექტო ტერიტორიამდე (ჰესის შენობა) მისასვლელი გზების არსებობისა და მათი მდგომარეობის შესახებ. ამასთან, საპროექტო ტერიტორიის ადგილზე დათვალიერებისას დადგინდა, რომ ჰესის შენობამდე სამანქანო გზა ფაქტიურად არ არსებობს, ხოლო მდ. ნოწარულა წარმოდგენს ტერიტორიამდე მისასვლელ ბარიერს. შესაბამისად, გზშ-ის ანგარიშში ასევე მოცემული უნდა იყოს ინფორმაცია ჰესის შენობამდე დამატებითი მისასვლელი გზების მოწყობის საჭიროების შესახებ (ასეთის არსებობის შემთხვევაში), Shp-ფაილებთან (მათ შორის, პოლიგონური) ერთად და სქემატურ ნახაზზე ჩვენებით;
- სკოპინგის ანგარიშში მოცემული ჩანაწერი - „პირველი ეტაპის სამუშაოები მოიცავს მდინარის კალაპოტის დროებით ფორმირებას, რომ შესაძლებელი გახდეს სამშენებლო მოედნის მოწყობა“ საჭიროებს დაზუსტებას/განმარტებას;
- სკოპინგის ანგარიშში აღნიშნულია, რომ „ჰესის შენობის მდინარის მარჯვენა ნაპირზე განთავსება ემთხვევა მილსადენის დაგეგმილ ტრაექტორიას, რაც გამორიცხავს მდინარის გადაკვეთასთან დაკავშირებულ საინჟინრო სამუშაოებს და ამცირებს მასზე ზემოქმედების რისკს. შესაბამისად, აღნიშნული ალტერნატივა ითვლება ტექნიკურად და გარემოსდაცვით უპირატეს ვარიანტად.“ წარმოდგენილი Shp-ფაილების მიხედვით, საპროექტო სადაწნეო მილსადენი რამდენჯერმე კვეთს მდინარე ნოწარულას (ნაცარულა) და შემდგომ მდინარის მარჯვენა ნაპირზე უკავშირდება ჰესის შენობას. შესაბამისად, გზშ-ის ანგარიშში დაზუსტებას საჭიროებს სადაწნეო მილსადენით მდინარის გადაკვეთის წერტილები (არსებობის შემთხვევაში) და შესაბამისი საინჟინრო გადაწყვეტები;
- სკოპინგის ანგარიშში აღნიშნულია, რომ „წყლის ნომინალური დონე ზედა ბიეფში იქნება 1500 მეტრი ზღვის დონიდან“. ასევე წერია, რომ „მაქსიმალური შეტბორვის დონე ზღვის დონიდან იქნება 1500 მეტრზე“. ამასთან, მითითებულია, რომ „სათავე ნაგებობა განთავსებულია ზღვის დონიდან 1500 მეტრზე“. შესაბამისად, აღნიშნული ჩანაწერი დაზუსტებას/განმარტებას საჭიროებს;
- სკოპინგის ანგარიშში მოცემული ზოგიერთი ნახაზი, სქემა და სურათი წარმოდგენილია დაბალი გარჩევადობით, რაც კორექტირებას საჭიროებს;
- სკოპინგის ანგარიშში აღნიშნულია, რომ საპროექტო ტერიტორია უახლოესი დაცული ტერიტორიიდან დაშორებულია დაახლოებით 300 მეტრით, თუმცა, წარმოდგენილი Shp-ფაილების ელექტრონული გადამოწმებით დგინდება, რომ საპროექტო ჰესის სათავე ნაგებობა რაჭის ეროვნული პარკიდან დაშორებულია დაახლოებით 170 მეტრით, ხოლო სადაწნეო მილსადენი - 160 მეტრით, რაც საჭიროებს კორექტირებას;
- გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს საქართველოს მთავრობის 2021 წლის 9 ივნისის N274 დადგენილებით დამტკიცებული „ცხოველების ჯილხთან ბრძოლის პროფილაქტიკური საკარანტინო წესით“ განსაზღვრული მოთხოვნების დაცვის შესახებ ინფორმაცია;

- გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით ადმინისტრაციული წარმოების დაწყებისთვის, გზშ-ის ანგარიშში გათვალისწინებული უნდა იქნეს სკოპინგის დასკვნით განსაზღვრული თითოეული მოთხოვნა.

გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია სკოპინგის დასკვნით განსაზღვრული საკითხების გათვალისწინების შესახებ, ერთიანი ცხრილის სახით (გვერდებისა და (ქვე)თავების მითითებით).

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით, შპს „ეიჯი ნოწარულა ჰაიდროს“ მიერ წარმოდგენილ პროექტზე, რომელიც ეხება ონის მუნიციპალიტეტში, მდ. ნოწარულაზე 5,8 მგვტ. სიმძლავრის „ნოწარულა 2 ჰესის“ მშენებლობასა და ექსპლუატაცია, **სავალდებულოა გზშ-ის ანგარიში მომზადდეს** წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით. გზშ-ის ანგარიში შედგენილი უნდა იყოს მოქმედი კანონმდებლობისა და სკოპინგის დასკვნით განსაზღვრული საკითხების დაცვით.